

Aan de leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal
Aan de leden van het demissionaire kabinet

Amsterdam, 9 september 2021

Geachte leden van de Tweede Kamer, geachte demissionaire bewindslieden,

Dit is een noodkreet. Een dringende, hartstochtelijke oproep aan u om de financiële noodsteun voor de culturele en creatieve sector voort te zetten tot de inwerkingtreding van het noodzakelijke herstel- en transitiepakket.

Vertraging van de coalitievorming kan geen reden zijn om nu een gat te laten vallen. Laat u niet van de wijs brengen door blakende macro-economische cijfers, of het vooruitzicht van een stapsgewijze versoepeling van coronamaatregelen. De culturele en creatieve sector heeft door de vernietigende kracht van de corona-pandemie en daarmee samenhangende overheidsmaatregelen tijd nodig om te herstellen. Als de noodsteun na 1 oktober a.s. inderdaad zonder enige differentiatie wordt stopgezet, zonder dat een herstellepakket als uitkomst van het formatieproces in zicht is, gaat de culturele en creatieve sector alsnog ten onder.

In deze noodkreet staan wij niet alleen. Zo riepen de cultuurwethouders van de G4-steden op 2 september jl. in de Volkskrant het kabinet op om ook na 1 oktober de cultuursector te blijven steunen. En liet de sector zich, hand in hand met het publiek, horen tijdens grote acties als UnmuteUs (op 21 augustus, en op 11 september), en Vol Gas Voor Cultuur, tijdens de Formule 1.

Vele oorzaken en bijzondere (economische) kenmerken maken continuering van de noodsteun in de culturele en creatieve sector noodzakelijk. Graag lichten wij deze met voorbeelden toe.

Cijfers: aanzienlijke derving publieksinkomsten in het verschieft

Allereerst de cijfers. De Taskforce culturele en creatieve sector heeft, in samenwerking met het ministerie van OCW en adviesbureau Berenschot, een berekening gemaakt van de derving van publieksinkomsten in de verschillende culturele deelsectoren. Podia en presentatie-instellingen krijgen in het vierde kwartaal van 2021 te maken met een vraagherstel van circa 40% publieksinkomsten ten opzichte van dezelfde periode in 2019, 50% voor musea en 65% voor bioscopen. Cijfers die laten zien dat volledige heropening zich niet direct vertaalt in optimale publieksinkomsten. Festivals kennen een praktisch verloren seizoen, net als de nachtcultuur die na anderhalf jaar nog steeds geheel is stilgevallen.

De derving van publieksinkomsten voor de tweede helft van dit jaar wordt geraamd op ruim 1 miljard euro. Daarbij is uitgegaan van volledige heropening per 1 oktober 2021. In de eerste helft van 2021 bedroeg de geraamde derving als gevolg van de lockdown 1,8 miljard euro. Daarmee komt het omzetverlies voor het hele jaar 2021 op 2,8 miljard. In de Bijlage vindt u de cijfers uitgesplitst en toegelicht voor de vier aankomende kwartalen. Dit verlies van publieksinkomsten treft niet alleen de organisaties met kaartverkoop, maar werkt door in de hele keten van producenten, toeleveranciers, artiesten, kunstenaars en zzp'ers die aanbod creëren.

Waarom heeft de cultuursector ook na 1 oktober extra steun nodig?

Hiervoor zijn vier achterliggende oorzaken en redenen aan te wijzen:

1. *Publieksaantallen nog niet op het oude niveau van voor de pandemie*

De sector is extreem pandemiegevoelig. Coronatoegangsbewijzen werpen zowel voor publiek als organisaties drempels op. Ook de vrees bij sommige publieksgroepen om drukke ruimten op te zoeken hebben een onmiddellijk effect op kaartverkoop. Gevolg is een ernstige aantasting van het verdienvermogen van bioscopen, filmtheaters, podia, producenten, musea, monumenten, presentatie-instellingen, festivals en evenementen.

De effecten worden in sommige delen van de sectoren versterkt. Zo heeft het bezoek aan musea en monumenten te lijden onder het wegblijven van toeristen, met grote gevolgen voor onze internationale blikvangers. Bij bioscopen en filmtheaters zijn het test- en vaccinatiedrempels die de toestroom van publiek beknotten omdat *on the spot* tot bioscoopbezoek wordt besloten en er minder voorstellingen kunnen worden geprogrammeerd bij extra controles. Bij muziekpodia en theaters blijft de (voor)verkoop achter omdat met name de oudere kaartkopers - bij uitstek trouw publiek - terughoudend zijn in het aanschaffen van kaarten. In deze branche is bovendien de zakelijke verhuur nog lang niet op het oude niveau.

Een andere oorzaak van vraaguitval ligt bij seizoenspieken. In veel deelsectoren wordt de jaaromzet gedraaid in een specifiek seizoen. Een Matthäus Passion trekt nu eenmaal publiek rond Pasen. Buitenfestivals worden niet georganiseerd in de kerstvakantie. En voor monumenten is het recreatieve fietsseizoen voorbij. Cultuurproducenten en artiesten die hun jaaromzet draaien op een seizoenspiek hebben twee verliesjaren op rij en een volgende periode te overbruggen tot in 2022.

2. *Obstakels voor het aanbod*

De culturele agenda is afhankelijk van nieuwe theatervoorstellingen, films, series en documentaires, tentoonstellingen, (inter)nationale band- en orkesttours. Bij de productie ervan kampt de sector met veel onzekere factoren. En het maken ervan vergt in de regel een lange doorlooptijd.

Dat ligt in de eerste plaats aan beperkte financiële ruimte en onzekerheid over toekomstige inkomsten. De coronamaatregelen hebben er bij veel producenten toe geleid dat zij noodgedwongen wachten met het opstarten van duurdere, meer risicovolle producties omdat: het bijvoorbeeld door reisbeperkingen niet mogelijk was internationale coproducties te realiseren; voorstellingen die plaats moeten vinden in de theaters op basis van 1,5 m of twee derde zaalbezetting per definitie verliesgevend zijn voor (niet gesubsidieerde) producenten; risico's te groot waren aangezien verzekeraars het pandemierisico niet langer dekken; en financiering voor noodzakelijke investeringen ontbrak. Dat raderwerk staat niet zomaar aan.

Internationale reisbeperkingen spelen een grote rol in de muziek- en filmsector. Voor bands, muziekensembles en orkesten, maar ook voor dirigenten, solisten en orkestmusici. Door onzekerheden over internationaal reisverkeer worden nu veel internationale tours gecancelled. De musici en de mensen achter de schermen missen hun inkomsten, de concert- en poppodia zien gaten vallen in de programmering. Veel films komen via internationale coproductie tot stand en hebben de komende tijd nog te maken met extra risico's en kosten vanwege reisbeperkingen. Maar ook in eigen land is het opnemen van producties door verschillende factoren duurder dan normaal.

3. *Obstakels in de arbeidsmarkt*

Door de onvoorspelbare jojo van opeenvolgende lockdowns en gedeeltelijke heropeningen, is op dit moment de onzekerheid voor met name werkenden in de culturele en creatieve sector heel groot.

Het mislopen aan eigen inkomsten van de cultuursector (alleen al in 2020 2,7 miljard euro) is vooral ten koste gegaan van flexwerkers, zzp'ers, kunstenaars en artiesten, inclusief technici, crews en hospitality. Met 60% is dat het grootste deel van de sector. Bij twee derde van de zzp'ers in de culturele en creatieve sector is de omzet gehalveerd in 2020.

Bij musea en gezelschappen, bij producenten, podia en filmtheaters is van flexibele krachten, maar ook van vaste formatie noodgedwongen afscheid genomen. Een leegloop, zowel voor als achter de schermen, is gaande. Daarmee verliest de sector haar 'culturele werkkapitaal' om kwaliteit en bereik vast te kunnen houden in het komende seizoen.

In bijvoorbeeld de museumsector is 125 miljoen euro bezuinigd met als gevolg dat er 6.800 banen zijn verdwenen. Noodgedwongen zijn zowel tijdelijke als ook vaste krachten vertrokken. Daardoor is belangrijke expertise is verdwenen, onder andere op het gebied van collectiebeheer en educatie.

En ook bij gezelschappen, producenten en podia is noodgedwongen afscheid genomen van flexibele krachten en van vaste formatie. Bij de poppodia is 20% van de dienstverbanden verdwenen. We zien door de hele organisatie heen, van marketing tot techniek, van financiën tot productie, van programmering en het maakproces tot horeca, dat mensen overstappen naar andere sectoren. Ook hier gaat kennis en expertise verloren.

Daarnaast staat ook de onmisbare schare aan vrijwilligers, belangrijke steunpilaar voor onze sector, onder druk. Alleen al in de museumsector zijn circa 500.000 vrijwilligers actief. Tijdens de pandemie is het verloop onder hen enorm geweest en het vergt tijd om hen (opnieuw) te binden.

4. *Tijd nodig voor versterking van verdienvermogen*

De coronapandemie heeft geleid tot blijvende veranderingen. Nieuwe verdienmodellen moeten verder worden versterkt, wil de sector rendabel opereren. Hiervoor is tijd nodig. Neem de veelbelovende ontwikkeling van digitale presentatievormen en voorstellingen, waarin Nederland, mede dankzij de goede digitale infrastructuur, een voortrekkersrol kan spelen. Dit betoogde ook Wouter van Ransbeek (ITA) tijdens het Paradijsdebat. Ook het Actieplan Cultuur van de NPO heeft hieraan een boost gegeven. Nu daarin investeren zal op termijn een enorm rendement opleveren. Die investeringen komen niet als de noodsteun wegvalt. Tijd kost ook het aanpassen van wet- en regelgeving om nieuwe verdienmodellen mogelijk te maken.

De moeizame financiële situatie van de culturele en creatieve sector, die in het vorige decennium is ontstaan door bezuinigingen, is door de coronacrisis verder verslechterd. Een andere oorzaak ligt in de regelgeving rondom subsidies: het is gesubsidieerde instellingen niet toegestaan om grotere reserves aan te houden. Bij het wegvallen van steun is het inkomstenverlies dermate groot, dat culturele instellingen, bedrijven en zzp'ers zeer snel door hun reserves heen gaan, zichzelf uithollen en alsnog omvallen. Uitholling is daarbij een onderschat risico, minder tastbaar dan omvallen, maar funest voor de kwaliteit en slagkracht van de sector.

Continuïteit noodsteun is noodzakelijk voor herstel: wat is er nodig?

Door middel van bovenstaande analyse drukken wij u op het hart dat een langere noodbrug absoluut nodig is, willen we na de coronacrisis in de herstelfase nog de vruchten kunnen plukken van onze culturele en creatieve sector, die een essentiële rol speelt in alle segmenten van de samenleving.

Waar deze in 2019 nog behoorde tot de snelst groeiende en meest succesvolle sectoren in de Nederlandse economie, zijn de hierboven genoemde obstakels en onzekerheden op dit moment nog te groot om aan herstel te kunnen beginnen. Hierdoor dreigt een negatieve spiraal, juist op het moment waarop de weg omhoog moet worden aangejaagd. De analyses van CPB en DNB laten zien dat het algemeen positieve macro-economische beeld niet geldt voor de cultuursector.

In deze fase van de crisis vragen wij beleid om onzekerheid te dempen en continuïteit te borgen, gebaseerd op overgangsmatregelen, onderzoek, evaluatie en maatwerk waar mogelijk. Wij vragen u de noodsteun op drie sporen voort te zetten: A. generieke steun. B. specifieke maatregelen en C. steun via medeoverheden.

A. Vanaf het begin heeft het kabinet altijd aangegeven dat de generieke steunpakketten zouden mee-ademen met de praktijk van ondernemers om de coronaklap op te vangen. Maak dat waar voor die bedrijven en werkenden voor wie het komende tijd evident blijft. Opheffen van de *generieke maatregelen* per 1 oktober betekent voor de culturele en creatieve sector dat zij met het einde van de coronapandemie in zicht alsnog kopje onder gaat. Belofte maakt schuld. Ondernemers hebben hun reserves aangesproken en personeel in dienst gehouden.

B. De *specifieke steunpakketten* voor cultuur hebben de sector voor een groot deel overeind gehouden. Continueer deze de aankomende drie kwartalen en verbindt hieraan de voorwaarde dat deze evenredig terecht komen bij artiesten, kunstenaars en zzp'ers (trickle down). Als onderdeel van het instrumentarium zijn garantieregelingen en vormen van suppletie nodig om aan de achterkant risico's op te vangen en zo de continuïteit van de productieketens van bedrijven en zelfstandigen te borgen.

C. Tenslotte, de lokale culturele infrastructuur kan alleen in stand worden gehouden door ook *steun via medeoverheden* te verlenen. Zie (nogmaals) het pleidooi van de G4-cultuurwethouders.

De culturele en creatieve sector levert inspiratie en innovatieve kracht om de grote vraagstukken van de 21ste eeuw aan te pakken en staat klaar om bij te dragen aan economisch herstel en hervorming van ons land. Laat deze sector in het zicht van de eindstreep, na alle investeringen die nu zijn gedaan, niet alsnog omvallen. Dan is de samenleving de klos, door het gebrek aan 'samen' in Den Haag.

Met vriendelijke groet, namens de Taskforce culturele en creatieve sector,

Jan Zoet, voorzitter Kunsten '92

Bijlage: Prognose inkomstenderving

[De Taskforce culturele en creatieve sector](#) is een samenwerkingsverband van ruim 100 branche-, beroeps- en belangenorganisaties. Doel van de taskforce is om door gezamenlijke analyses, informatie-uitwisseling en afstemming de Coronacrisis het hoofd te bieden.

Deelnemende koepels: Kunsten '92 is de belangenorganisatie voor de hele kunst-, cultuur, erfgoed- en creatieve sector, met 400 leden uit alle disciplines. Federatie Creatieve Industrie is de belangenbehartiger voor de creatieve industrie (BNA, BNO, DGA, DDD, MODINT, Buma Cultuur, NAPA, NCP, Dupho). De Federatie Cultuur bundelt de branche- en werkgeversverenigingen in onder meer de podiumkunsten, musea, bibliotheken, centra voor de kunsten, concertzalen, theaters, poppodia en orkesten. Het Erfgoedplatform verenigt een groot aantal organisaties die staan voor de belangen van roerend, onroerend, materieel en immaterieel erfgoed. De Creatieve Coalitie verenigt 46 belangen- en beroepsverenigingen van individuele makers en vertegenwoordigt > 50.000 creatieve professionals. De Popcoalitie, de Federatie Auteursrechtbelangen de VVTP (Vereniging Vrije Theater Producenten), de VVEM (Vereniging van Evenementenmakers), de Federatie Auteursrechtbelangen, De Zaak Nu, ENCORE en Platform ACCT zijn eveneens aangesloten bij de taskforce.

In de Taskforce culturele en creatieve sector is ook vertegenwoordigd de Alliantie van Evenementenbouwers. Omgekeerd neemt de taskforce deel aan deze evenementenalliantie.